

Školitelský posudek diplomové práce

Terezie Sedláčková: Biblická intertextualita v románech Torgnyho Lindgrena.

(FF UK – Ústav germánských studií 2020)

Předložená diplomová práce analyzuje biblickou intertextualitu v díle švédského spisovatele Torgnyho Lindgrena. Diplomantka nejen že skrze zevrubný rozbor tří vybraných románů prokazatelně odhaluje propojení mezi Biblií a Lindgrenovými texty, ale zároveň detailně rozebírá i způsob, jak autor s biblickými odkazy pracuje, a poukazuje na funkci, kterou biblická intertextualita v jednotlivých textech získává.

Práce je přehledně členěna a celkově vyznívá velmi systematicky. V teoretické části je nastíněn Lindgrenův život, tvorba a styl, přičemž zde diplomantka vyzdvihuje pro své téma důležité faktory, jako je například autorova konverze ke katolicismu a imitace stylu kázání. Teoreticky je pojednán i koncept intertextuality, diplomantka se opírá především o - v německé literární vědě kanonický - přístup germanistů Pfistera a Broicha. Pro strukturu práce je z jedné strany přínosné, že se diplomantka orientuje pouze na jeden konkrétní přístup, neboť na něm vystavuje i praktickou analýzu (především Pfisterovy parametry intenzity intertextuality slouží jako indikátory pro stanovení míry intertextuality v rozebíraných textech). Práci by však neuškodil (byť jen závěrečný a krátký) výhled k novějším přístupům k intertextualitě, podobně jak to diplomantka činí v úvodu dané teoretické kapitoly, kde jsou nastíněny kořeny této disciplíny. V krátkosti diplomantka přibližuje i problematiku vztahu mezi Biblií a literaturou, pro který se pozvolna ujímá termín biblická intertextualita. Jak diplomantka správně pointuje, jedná se o velmi mladou disciplínu v rámci intertextuálního bádání, jejíž teoretické ukotvení se teprve profiluje. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout diplomantčinu snahu o vytvoření vlastní kategorizace funkcí (biblické) intertextuality. Právě otázka funkce je velmi důležitou oblastí intertextuálních analýz, které se však většinou omezují na aktualizaci funkce v rámci konkrétního textu, tedy nenabízejí ucelenější jednotnou klasifikaci. Diplomantka spojuje ve svém přístupu poznatky obou teoretických prací (Pfistera/Broicha a Trombikové) a rozlišuje dvě základní kategorie, a to abstraktní a konkrétní funkce, které v druhém případě dokonce vysvětluje na vlastních, hypotetických příkladech.

Propojení teoretické části s praktickou je velmi zdařilé a na první pohled rozpoznatelné, neboť diplomantka při analýze operuje s terminologií a koncepty představenými v první části práce. Pro praktický rozbor si diplomantka zvolila tři Lindgrenovy romány, jejichž volbu v úvodu diplomové práce i plausibilně zdůvodňuje. Analýzy jednotlivých románů jsou schematicky vystavěny, nejprve jsou pojednány paralely mezi postavami daného románu a biblickými postavami a následně odhaleny některé paralely k biblickým motivům (zde je diskutabilní, zda je správné používat označení „motiv“ konotující spíše statický jev, neboť některé paralely směřují k dynamicky se odvíjejícím biblickým příběhům). Následně se pak diplomantka zamýšlí nad způsoby použití biblické intertextuality v daném románu, její funkcí a intenzitou. Souběžná výstavba analýzy diplomantce umožňuje provést v závěru práce srovnání dílčích poznatků, které odhalily Lindgrenovu kreativní práci s biblickou intertextualitou. V tomto ohledu diplomantka zcela přesvědčivě splnila primárně vytyčený cíl své diplomové práce.

Za nejvýznamnější přínos práce považuji právě diplomantčiny samostatné analýzy Lindgrenových textů a odhalení řady zajímavých paralel a biblických odkazů, které běžnému (ale často i akademickému, v teologii však nekovanému) čtenáři zůstávají skryty. Diplomantka v této souvislosti prokázala velmi rozsáhlé znalosti Bible a jejího výkladu, kterých umě využila při literárně-vědném rozboru. Pozitivně hodnotím i skutečnost, že si diplomantka při vypracování paralel mezi konkrétní postavou (motivem) a biblickým předobrazem všímá nejen shod, ale poukazuje i na rozdíly, čímž do určité míry modifikuje např. tradovanou a často nekriticky přejímanou tezi o identifikaci Janiho z *Cest hada na skále* s biblickým Jobem. Některé závěry by si zasloužily větší míru reflexe a prohloubení, např. když diplomantka na s. 54 po rozboru románu *Cesty hada na skále* konkluduje, že by tento román bez biblické intertextuality vyzněl zcela odlišně (tato myšlenka by mohla být ještě více rozvedena, přičemž bych se zároveň ohrazovala vůči slůvku „zcela“). Diskutabilně působí i některé dílčí postřehy, např. z přejmenování Karla Orsy na Markström diplomantka konotuje, že „Karl Orsa jakoby svým přejmenováním chtěl být svým vlastním pánem“ (s. 47). Karl Orsa je však již od začátku „svým vlastním pánem“ a jeho přejmenování spíše naznačuje snahu o povýšení se nad ostatní obyvatele kraje, před kterými chce svou - už tak naprosto jasnou - nadřazenost demonstrovat právě použitím pro danou oblast cize znějícího příjmení. Podobných odlišných interpretací bychom v diplomové práci našli více, nutně však nemusejí znamenat diplomantčin špatný výklad textu, ale spíše dokládat významovou a myšlenkovou bohatost Lindgrenových děl.

Po stylistické stránce čtenář občas klopýtá přes drobná pochybení způsobená nepozorností, např. „Vztahy mezi jednotlivými texty *byly* již od dob antiky *stál* v centru [...]“ (s. 21, kurzíva RS), špatně umístěnou nebo chybějící interpunkcí (např. s. 44: „Tein přístup [...] v němž de facto uznává“) či nejednotnost v psaní velkého písmena u slova Bible (srov. s. 39, 43, 61). Celkově však můžeme konstatovat, že je práce napsaná velmi dobrou češtinou a stylisticky i formálně splňuje požadavky kladené na diplomovou práci.

K obhajobě bych měla na diplomantku jednu obecnější otázku: Ve své práci diplomantka přímo neoperuje s pojmy „Einzelreferenz“ a „Systemreferenz“, ačkoliv tyto tvoří základ Pfisterova a Broichova přístupu (a vycházím z předpokladu, že diplomantka obsah těchto pojmů zná). Její analýza staví na rozboru konkrétních propojení mezi danými texty (Einzelreferenz), šlo by však uvažovat o propojení i v oblasti systémové reference, která se projevuje např. v napodobování stylu, žánru, struktury? (Diplomantka sama tuto možnost na některých místech nastiňuje, např. s. 55-56, přesto bych ji poprosila, aby se k tématu systémové reference vyjádřila ještě podrobněji).

Předložená diplomová práce je výsledkem zajímavého a samostatného výzkumu, svědčí o znalosti relevantní odborné literatury a jejím aplikování v praxi. S ohledem na výše řečené ji doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím klasifikačním stupněm **výborně až velmi dobře**, podle průběhu obhajoby.

Ve Frankfurtu nad Mohanem, dne 20. 1. 2020

Mgr. Radka Stahr, Ph.D.
Goethe-Universität Frankfurt am Main